

Данило Јокановић

МАСТИЛО И ВИНО

На руски превела
Елена Бујевич

Киев
Издательский дом Дмитрия Бурого
2018

УДК 821.163.41
ББК ББК 84(4Серб)
И 75

И 75 Данило Йоканович
ЧЕРНИЛА И ВИНО. Книга стихов / Перевод с
сербского Елены Буевич. — К.: Издательский
дом Дмитрия Бураго, 2018. — 144 с.

ISBN 978-617-7349-88-3

О древних монастырях, далеких славянских землях, вере, жизни, исполненной вина и любви... В настоящем издании представлены как оригинальные сочинения современного сербского поэта Данилы Йокановича, так и параллельные переводы его сочинений на русский язык, выполненные поэтом Еленой Буевич (Украина).

УДК 821.163.41
ББК ББК 84(4Серб)

ISBN 978-617-7349-88-3

© Д. Йоканович, 2018
© Е. Буевич, 2018

Данило Йоканович

ЧЕРНИЛА И ВИНО

Перевод с сербского —
Елена Бувич

Киев
Издательский дом Дмитрия Бурого
2018

ВИНО И МАСТИЛО

**Године су пролазиле дан по дан
пролетале као дланом о длан**

**ни то што смо вино по цео дан пили
ни што смо лудовали и луди били**

**није нам животе упропастило
већ што смо мешали вино и мастило**

ВИНО И ЧЕРНИЛА

**Года расточились, рассыпались в прах,
что ночью бессонной скрипит на зубах**

**и вовсе ни то, что мы сутками пили
сходили с ума и с ума же сводили**

**ни это сгубило нас и сломило
а то что мешали вино и чернила**

МАСТНО

ЧЕРНИЛА

СЛАВЈАНСКА

Из сна се Стари Словени
буде у мени

лес дише
и липа мирише

уместо вина
тече медовина

пчеле зује по ливадама
и у нама

још им цветног праха има
на крилима

СЛАВЯНСКОЕ

Порой во мне — во сне, в тумане,
проснутся древние славяне.

Лес дышит. Аромат всё гуще
у лип цветущих,

и не вино услада духа,
а медовуха.

И пчёл страда необозрима —
несутся мимо,

блестит на них, не облетая,
пыльца цветная...

МОЈИ ПРЕЦИ

Живели су моји преци
код Скадра, на Дримцу – реци,

месту где је давних дана
био двор младога Душана.

Све да су живели моји стари
и као Душанови коњушари,

све и да су били слуге –
зар је ту мало заслуге.

МОИ ПРЕДКИ

**У Скадара, у Дримца-реки
жили предки мои, старики...**

**В этом месте был с давних пор
молодого Душана двор.**

**Хоть мои, скорее всего,
были конюхами у него,**

**но и в том немало заслуг —
просто быть из царёвых слуг.**

ГРАЧАНИЦА

Каквим да те стихом зидам Грачанице
да ми ову песму мију радоснице

да са сваког стуба са свакога зида
кроз моје речи прогледа Симонида

и да нам помогну сви Срби свети
како би те собом узмогли понети

да сваки од нас по свету има
и по једну Грачаницу у грудима

ГРАЧАНИЦА

**Как тебя из слов построить, Грачаница,
чтобы умилиться, а не отчаяться?**

**Чтобы никогда не терять из виду
со стены глядящую Симониду.**

**Чтобы подсобили святые сербские
унести тебя в своём сердце, и**

**чтоб любой из нас, где ни погляди,
по одной Грачанице нёс в груди.**

КОСОВО И МЕТОХИЈА

Све што имам и што знам
стало је у овај плам

што гори на рукама
на уснама и песмама

За сваку сузу детињу
за спаљену светињу

за птицу страдалу у лету
позивам на освету

Подижем Крст Мач и Слово
и кунем се у Косово

заклињем у Метохију
Под језиком носећ змију

носим неке старе ране
да положим у Дечане

макар снагом успомена
да се вратим до Призрена

да обиђем Архангеле
попаљене запустеле

КОСОВО И МЕТОХИЯ

Что берёг в душе от вышних,
то огонь уже повыжег,

пламенем — по рукам,
вспышками — по устам.

За слёзы о чьём-то сыне
за поправленные святыни,

за птицу, сбитую влёт,
душа к отмщенью зовёт.

Крест, меч и речь мою —
Косову отдаю.

В Метохии — сны мои.
С подъязычным ядом змеи

пойду в монастырь Дечаны —
оставить старые раны,

и силой памяти призван,
вернусь к тебе, древний Призрен:

разрушенные, в чаду,
Архангелы* обойду.

---

* Монастырь Святых Архангелов около Призрена в Косове

МАСТИЛО

**Мастило којим је исписана
Књига прошлих и будућих дана**

**Је ли потекло из пера
Или из рана од ексера**

ЧЕРНИЛА

**Из-под пера ли струились чернила,
которыми всё это писано было**

**в книге минувших и будущих дней, —
или из ран от гвоздей?**

СРЦЕ РУСИЈЕ

У мојим грудима велико је, велико срце куцало
све док ми једнога давног лета у Русији није остало.

Нисам разумео по повратку с путовања
да ли то у мени нешто куца или само одзвања.

Нисам ја тада могао ни слутити нити знати
да ће моје срце уместо сата на Спаској куцати.

Памтим и једну од купола над Кремљом – како се злати...
Нека ми и њу Москва чува, па кад дођем да ми је врати.

У Храму Христа Спаса, сад, гори стотине свећа,
девојка која још једну додаје, на тебе подсећа

Ни Арбат, кажу, није каквим га моје око памти –
нови век над њим тутњи и бије, над њим пламти.

Ништа, баш ништа, на овом свету, као пре није
само са мојим срцем, истом снагом бије – срце Русије.

СЕРДЦЕ РОССИИ

Одно громадное сердце стучало в моей груди,
пока ни оставил однажды Россию я позади...

Тем летом домой возвратился, не в силах понять одного:
стучит моё сердце, как прежде, иль это эхо его?

Не мог я тогда догадаться, что там и осталось оно,
что вместо часов на Спасской стучать ему суждено.

И как тогда золотился купол один в Кремле...
Вернусь — и Москва мне, верю, вернёт его, в том числе.

А в Храме Христа Спасителя сотни свечей горят,
с тобою схожая девушка ещё одну ставит в ряд.

Арбат, говорят, изменился, я видел его другим —
сейчас новый век ветвится, пылает, шумит над ним.

Ничто не осталось прежним, изменчив и смысл, и вид.
Но так же с Россией согласно сердце моё стучит.

ПОНОВНО ПУТОВАЊЕ У РУСИЈУ

**Ево ме Русијо, после много лета!
Стигао сам, напокон – ко са краја света –**

**путујући дуго, ноћима, данима...
Ал то што сам дошао – никог не занима.**

**Верово сам да ће сви одмах видети
како моје срце понад Москве светли,**

**надао се да ћу чим из воза ступим
око себе пола Русије да скупим...**

**Из гужве перона излазим полако,
идем тротоаром, скоро бих заплако.**

**Таман кад помислих да сам сасвим сам
иза првог угла појави се – Мандељшtam.**

ПОВТОРНОЕ ПУТЕШЕСТВИЕ В РОССИЮ

Здравствуй, Россия! Вот, после стольких лет,
видишь меня, обошедшего целый свет,

долго плутовавшего, ждавшего одного...
Но не волнует явленье моё — никого.

Я представлял: увидит теперь любой,
как моё сердце светится над Москвой.

Думал, ступлю из вагона средь бела дня —
вмиг пол-России сгрудится вокруг меня!..

Медленно по перрону, толпой ведом,
вышел на улицу — слёзы сдержал с трудом.

Но до угла одинокий добрёл, а там
прямо навстречу — топает Мандельштам.

ГРАНА

**Олистала у прозору
И небо ми заклонила
Прошарала цвијетом зору
Цвијетом је нарушила**

**На небу ми ласту скрила
Дио мене у плавети
На чијем сам луку крила
Замишљао како летим**

ВЕТКА

Зазеленела ветка вешняя
и небо мне в окне закрыла,
зарю разбавила черешневым,
нежнейшим цветом осветлила.

Не вижу ласточку из комнаты, —
с ней был и я причастен сини, —
и крыльев лук её изогнутый,
который нёс меня доныне.

ЖЕНА У ПРОЗОРУ

Обнажујући силуету
Комад по комад одеће
У тајанственом лету
У полумрак собе слеће.

На завеси се набори
Надимају од њених груди,
У соби светиљка гори,
У соби светиљка луди.

ЖЕНЩИНА В ОКНЕ

Черты очертаньем стали.
Загадкой. Но видно, как
одна за другой детали
одежды скользят во мрак,

вздымается тюль, который
коснулся груди, плеча...

И мечется свет за шторой.

И сходит с ума свеча.

КАД БИХ

Кад бих умео да нацртам прозоре
И кишу како по њима пада,
А на другом цртежу како горе
У истим прозорима светла града.

На трећем да нацртам руку
Која, машући ми, заклања лице
И шапат што ме, надјачавши буку,
Прати до краја улице...

ЕСЛИ БЫ

**Будь я художником, то капель дождевых
следы запечатлел на окнах среди улиц.
А на втором листе — все те же окна, в них
затеплились огни, что в сумерках проснулись.**

**На третьем — взмах руки у твоего лица
(прощанья акварель, картина небольшая)
и шёпот, что шумы и звуки заглушая,
по улице ведёт до самого конца.**

РУЖА

**Ружи која не мирише не треба трње –
на њу једва да се неко и осврне**

**Покушавао сам на латицама да запишем
стих о ружи која не мирише**

**покушавао сам да певам о ружама
и о трњу у нама**

РОЗА

**Вряд ли нужны шипы розе без аромата.
Разве обороняться ей предстоит когда-то?**

**Пробовал я писать на лепестковой ткани
строки о розе, лишённой благоуханий.**

**Думал воспеть я розу, но всякий раз
пел о шипах у нас.**

ЦЕТИЊЕ

Некад сам велике светиње
повезивао са Цетињем

и радовао се оном миру
који дочека у Манастиру

и топлини коју би очи среле
гледајућ пут ловћенске Капеле...

ЦЕТИНЬЕ

Все святыни, что были на свете,
Я когда-то связывал с Цетинье.

Монастырский двор испокон
мне дарил тепло и покой.

Ощущал я себя на вотчине,
углядев часовню на Ловчене*...

---

* До конца 1960-х гг. прах последнего духовного правителя Черногории, митрополита Петра II Петровича-Негоша, покоился в старинной часовне на горе Ловчен. Она была разрушена, и, в нарушение заветов Владыки, к 1974 г. был построен мавзолей.

ИКОНА

Уз олтарске двери богоугодна слика
испуњава спокојем намерника

у њен рам је цела једна прича стала
пред којом се питам да ли да се молим свецу
или руци што је слику насликала

ИКОНА

**Сквозь алтарные врата от иконы
мир нисходит на творящих поклоны.**

**Изумляюсь: как, скажите на милость,
в ней Преданье целиком уместилось?**

**И молюсь — Изображенному, или
мастерам, что мир Его отразили?**

МОЛИТВА

**Учини Господе да ове речи нађу пут
до твоје милости да слово по слово**

**реч по реч сачиним молитву која би
и мисли моје лакше теби приводила**

**и душу моју заблуделу лутања поштедела
молитву ову моју Господе учини крепкијом**

**и светлијом у мраку из кога се
покушавам к теби избавити**

МОЛИТВА

**Сделай, Господи, чтоб слова мои
путь нашли к Тебе, к Твоей милости;**

**слово за слово, чтобы мысль моя
к одному Тебе устремлялась;**

**чтоб душе моей не плутать во тьме,
пусть молитва моя будет крепкой;**

**пусть рассеет мрак, из которого
все стараюсь выбраться я к Тебе.**

ПОБОЖНА

**Бог постоји,
нарочито ако верујеш...
А ако не верујеш – шта ће ти...**

БЛАГОЧЕСТИВОЕ

Бог есть.

Особенно, когда веруешь...

А если нет, что тебе до Него?

У ИСУСОВИМ ГОДИНАМА

**У Исусовим годинама
сви личимо на Исуса.**

**Знам, или се бар надам,
да ће једнога дана
све ово што пишем
престати да ме боли.**

ВОЗРАСТ ХРИСТОВ

**Возраст Христов наступает —
становимся ближе к Нему.**

**Знаю, вернее, надеюсь:
однажды
всё, о чём я пишу,
перестанет во мне болеть.**

ЦРКВЕНО ДВОРИШТЕ

Време се у вреже заплекало

Изнад врата свети Ћорђе убија аждаху

Звоник – ко издвојена мисао –
реч по реч
зањише звона

Преко је степениште
по ком
као по диркама
скакућу деца

Кршим прсте
и покушавам да се сетим...

ЦЕРКОВНЫЙ ДВОР

Время плутает в стеблях повилики

Над святыми воротами Георгий убивает змия

**Колокольня — словно отдельная мысль
слово за словом
раскачивает колокола**

**Стоя у самых её ступеней
где будто по клавишам
прыгают дети**

**ломаю пальцы
пытаюсь вспомнить...**

ВИНО

ВИНО

ПРОЛАЗНОСТ

Док те, Онај
који има све време овога света,
заустави на улици и упита:
– Младићу, колико је сати? –
ти си већ остарио.

ПРЕХОДЯЩЕЕ

**Покуда Держатель Вре́мён
останавливает тебя на бегу и
спрашивает:**

**— Который час, молодой человек? —
ты уже постарел.**

КАД ОВЛАДАШ ТИШИНОМ

**Реч о којој се ћути
без снаге да сама проговори
остаје недоречена –
шапат мимо свега**

**За начин на који се ћути
непотребне су речи**

**Тишина – кад њом овладаш
постаје тамница**

**Ништа није тако смртоносно
као самотникова помисао на смрт**

ЕДВА ПОДЧИНИШЬ ТИШИНУ

**Слово о котором молчишь
остается недосказанным
не имея сил зазвучать —
шёпот проходит рядом**

**Языку на котором молчишь
не нужны слова**

**Едва подчинишь тишину —
она обернется темницей**

**Одинокому нет ничего смертельной
мысли о смерти**

НЕУХВАТЉИВА ПЕСМА

Носим је у глави
у ушима

Чујем и осећам под прстима
под кошуљом
жене која се загрљају отима

Њене речи су огледала
до којих не допире лик

водени цвет
никао из камена баченог у воду

НЕУЛОВИМОЕ СТИХОТВОРЕНИЕ

Ношу его в голове
слышу

чую под пальцами,
под блузкой женщины,
вырывающейся из объятий

Его слова — это зеркала,
до которых изображение
не достигает

водяной цветок
возникший из камня
брошенного в реку

РАВНОТЕЖА

Пре него изговориш прву реч
кроз осмех ти блесну зуби

Говор већ ту почиње да губи смисао
да прелази у смех

Рука што држи вагу
на тасове гледа
као на горе и доле

БАЛАНС

**Прежде чем выговоришь первое слово
сквозь улыбку блеснут твои зубы**

**Речь тут же начинает терять свой смысл
чтобы перейти в смех**

**Рука держащая весы
смотрит на чаши
что ходят то вверх, то вниз**

БУДИЛНИК

Тачка
у којој
звоно будилника
зауоставља време
не затвара путању

Док навијам сат
само сам још један зупчаник
механизма који покреће казаљке

Страх ме
да се кроз сан
ни у двориште
не може изаћи

БУДИЛЬНИК

Точка
в которой
звонок будильника
останавливает время
не замыкает круг

Пока завожу часы
я и сам — только зубчик
механизма, что двигает стрелки

Боюсь,
что сквозь сон
даже во двор
невозможно выйти

НА БРДУ САМ И САМ БРДО

Израстам из заборав
као измишљен корак

Жеђ усахлој води
у извор доливам

На длановима
пуца раскрсница
и грле се вешала крај пута

Моје су успомене
случајне лажи –
ветроказ занесен олујом
остао без смера

празан као прстен

На брду сам и сам брдо
са којег се више види
но са брда

НА ГОРЕ Я, И САМ — ГОРА

Вырастаю из забвения
как задуманный шаг

Доливаю в родник
ручья пересохшего жажду

На ладонях растрескиваются
распутья дорог
и виселицы льнут к обочинам

Мои воспоминания —
случайные обманы

Роза ветров разбита бурей
потерял направление
пуст, словно ненадетое кольцо

На горе я, и сам — гора
с которой видится больше
чем с горы

ОДЈЕК

Кад се грмљавина истутњи
одјек у шапат утихне
у уво се слегне

Да би се поново сложио у стих
прва реч мора да означава време
остале путању

Прорачуни су као песме –
заводљиви

Ослушкивање води у занос
па су грешке неизбежне

Пустиш песму – свог гаврана
А ко одјек врате ти се само крила

ЭХО

**Когда гром нагремится
эхо перейдет на шёпот
в ухе свернётся**

**Чтобы заново сложиться в строку
первое слово должно означать время
остальные — траекторию**

**Расчеты соблазнительны
как стихотворения**

**Подслушивание воодушевляет
но ошибки неизбежны**

**Выпустишь стихотворение — своего ворона
а эхом к тебе возвращаются крылья**

НЕДОУМИЦА

Хоће ли мачка
што се игра
клубетом конца
испреденим из приче
када се нити покидају
умети да се
из игре врати

СОМНЕНИЕ

Сможет ли кошка,
которая играет
клубком ниток,
вытянутых из рассказа,
выбраться из игры,
когда нить
оборвётся?

НЕНАПИСАНЕ ПРИЧЕ

1. СЕЛИДБА

Цео намештај из куће
изнели смо у великом огледалу.

Рам из кога је огледало извађено
да би могло да прође кроз врата
за зид једино још придржавају обриси ствари
које су се у њему огледале.

Тај рам, једини је комад намештаја
остао у кући – све друго су сенке.

НЕНАПИСАННЫЕ ИСТОРИИ

1. ПЕРЕЕЗД

Всю мебель из дома
мы вынесли в огромном зеркале.

Чтобы оно прошло в дверь,
пришлось его вынуть из рамы.
Она — единственная часть мебели,
что осталась на прежнем месте,
всё остальное — лишь тени.

Пустую раму на стене удерживают
очертания баракла,
некогда отражённого в зеркале.

2. ПЕПЕЉУГА

**Док сам тумарао из бајке у бајку,
једне ноћи, поред мене је,
као да бежи,
пројурила босонога лепотица.**

**У кући, у коју је утрчала,
затекао сам само малу, прљаву
служавку.**

**Пре него сам
било шта успео да је питам –
огласили су се петли.**

2. ЗОЛУШКА

**Покуда блуждал я от сказки до сказки,
ночью мимо меня,
будто спасаясь от погони,
промчалась босоногая красавица.**

**В доме, куда она вбежала,
я застал только маленькую
чумазую служанку.**

**Прежде чем успел
её о чём-нибудь спросить —
пропел петух.**

3. БРЕГ

Годинама већ, деценијама –
ја и моја браћа, моји пријатељи, цео мој народ –
путујемо ка брегу чији врх нам се,
иза мањих брегова,
указао још по рођењу.

Мало, мало, па до мене стигне глас
да је неко од њих већ зашао за брег.

И како ко зађе од њега више ни траг
ни глас до нас не допре...

Мора да је тамо добро и лепо
иначе би неко већ, макар у сну,
дошао да каже.

3. ГОРА

Годами, десятилетиями,
я и мои братья, и наши друзья, и прочие люди —
все мы идем к высокой горе, чью вершину
увидели вдали за холмами
едва родившись.

Время от времени доходят до меня вести,
что некоторые из нас уже за горой.

А стоит только кому-то туда дойти —
больше ни приветов от него, ни ответов...

Наверное, там хорошо и приятно,
иначе кто-нибудь, пусть и во сне,
пришел бы и рассказал...

4. КАРТА ЗА СПАВАЊЕ

После пробдевене ноћи,
из кафане сам кренуо за Нови Сад.

Само што сам сео у аутобус
дошао је кондуктер и наплатио карту.

Сан ме изгледа савладао
пре него што смо изашли из града.

Чим сам заспао,
у сну је, поново дошао кондуктер
и наплатио ми карту за спавање.

Још је чувам.

4. БИЛЕТ НА МЕСТО ВО СНЕ

После гульки ночной в кабаке,
я отправился в Нови-Сад.

Чуть только сел в автобус,
подошёл кондуктор, вручил билет.

Сон меня, видимо, охватил,
ещё до того, как мы выехали на трассу.

И едва я только заснул,
во сне вновь подошел кондуктор,
вручил мне билет на место во сне.

До сих пор его храню.

ДО ЈУТРА

Ко изгори до јутра
у подне му се пепео охлади
поподне га ветрови развеју

Сумрак је као створен
да се траже жеравице

У ноћи је већ касно –
са звездама се помешају

ДО УТРА

**Кто сгорит до утра,
того пепел к полудню остынет,
пополудни развеется ветром.**

**Не задуманы ль сумерки
для того, чтоб разыскивать искры?**

**Слишком поздно окажется ночью —
будут смешаны искры и звёзды.**

МАЛА ЕВА

**Иако од звезда
не разликује свице
пре него загризе јабуку
на уста јој пође
вода
прародитељског греха**

МАЛЕНЬКАЯ ЕВА

**Хоть она ещё не отличает
звёзды от светляков
но прежде, чем откусить яблоко,
подступает к ее устам
слюнка
прародительского греха**

ЛОКВАЊ

**Локвањ је
са дна
испливао
осмех
утопљеника**

**Његови разлози
и моје заблуде
дубоко су под водом**

КУВШИНКА

Кувшинка —
всплывшая
со дна
улыбка
утопленника

Его резоны
и мои просчёты
под тёмной водой

УЗДАРЈЕ

Љубав не нуди ништа
што не може да се узврати

После много година
прошао сам Дунавским парком
и видео те на клупи
како ме држиш за руку

Само још ветар понекад пред свануће
прозорским крилом удари у мој сан
и чујем: љубав не нуди ништа
што не може да се узврати

ОТДАРИВАНЬЕ

Любовь ничего
не дает безвозвратно

Спустя столько лет
я шел по Дунайскому парку
увидел тебя на скамейке
как держишь меня за руку

Порой предрассветный ветер
оконным крылом ударит в мой сон
и слышу: любовь ничего
не дает безвозвратно.

О ОДЛАСКУ

Идеш ка светиљци
за тобом се сенка
као тепих одмотава

О твојме одласку
приповедам у сликама

а ти мислиш
отишла си –
као да је то
само устанеш и одеш

За тобом се сенка
још и сада одмотава

ОБ УХОДЕ

Идёшь на свет
а за тобою тень
разматывается, словно ковёр

Картинно живописую
твой уход
а ты думаешь:
ушла
будто это всего лишь
встать и уйти

Тень за тобой
разматывается до сих пор

ЗОРА

**Зора је
пукотина
која од ноћи дели дан**

**трен
пре него ти измамим осмех**

**делић секунде
обележен покретом у угловима усана**

**смешак
шестаром прибуден у пламени круг**

ЗАРЯ

**Заря —
это прорезь
между ночью и днем**

**мгновение
перед тем,
как выманю твою улыбку**

**доля секунды
отмечена движением уголков губ**

**улыбка
указана циркулем в пламенном круге**

ЗИМСКИ ДАН

Од јутрос
снег полако затрпава
лишће
прстима ветра премештано
са једног
на други крај дворишта

Већ је прекрио
и трагове ципела
који су за тобом
стрчали степеништем

а потом је
све
осим светиљке на углу
прекрио мрак

ЗИМНИЙ ДЕНЬ

**С утра
снег медленно засыпал листву
которую ветер
щепотью
переносил по двору
с места на место**

**Запорошил
и следы каблучков
что гнались за тобой
по ступенькам**

**а потом
вообще всё
кроме фонаря на углу
сокрыла тьма**

СЕНКА МОСТА

Још док су радови у току
сенка моста
са скеле
падне у реку

Ветар је
са обале на обалу забацује
низ воду зачешљава

Рибе се у њеној мрежи
понашају као на слободи

Надомак моста
лађари издижу вратове
и гунђају о водостају

ТЕНЬ МОСТА

**Пока ещё кипят работы
тень от моста
со скалы
падает в реку**

**Ветер носит её
от берега до берега
процеживает сквозь воду**

**Рыбы в её сетях
чувствуют себя на свободе**

**Под мостом лодчники
запрокидывают головы
рассуждая о ватерлинии**

ПОСЛЕ КИШЕ

Падајући
на радост перача улица
киша је с неба
спрала звезде

Ту и тамо оставила
по неку мрљу
и велику рупу месеца

Сад сипи још само светлост
са уличних светиљки
и по тротоару баца сенке
од којих кишобран не помаже

ПОСЛЕ ДОЖДЯ

Зарядивший
на радость дворникам
ДОЖДЬ
смыл с неба звёзды

Кое-где оставил
какие-то крохи
и большую прореху Луны

И теперь рассыпает лишь свет
уличных фонарей
и разбрасывает по тротуарам тени
от которых и зонт не спасёт

ПИСМО

Написао сам још једно писмо
које нећу послати
Са белине папира
излазим у дан
завејан снегом
и кроз сутон
настављам да пишем
кривудавам рукописом стазе
до на врх брега
Одозго се види кућа
и на њој осветљен прозор

Видим и тебе
и чујем –
шапућеш да нећеш доћи

ПИСЬМО

Написал ещё одно письмо
которое не отошлю
с белоснежного листа
ступаю в день
занесённый снегом
и в сумерках
извилистым почерком
продолжаю выводить
тропинку к вершине холма
Оттуда виднеется дом
со светом в окошке

Вижу тебя и слышу —
ты шепчешь,
что не придёшь

ЕРОС НА КОЛЕНИМА

*То што не смем изрећи твоје име
страшни су ланци*

ЭРОС НА КОЛЕНЯХ

*Не смей произнести твое имя
— мои неподъёмные цепи*

1. Наочари које се смеју

Кроз сећање ко кроз собу
проћеш нага

1. Смеющиеся очки

Сквозь воспоминания, как по комнате
пройдёшь нагая...

Степениште
сваке вечери
чека
пред вратима
а још никад
није покуцало

Свакодневно те прати
до тротоара
и уздише за тобом

Ступени
каждый вечер
ожидают тебя
у дверей
и ещё никогда
не зацокали

Каждый день провожают тебя
до тротуара
и вздыхают за тобой

Само ја видим
да си гола
и да журиш
више него радост може да понесе

Ако се улица отвара
онако како правиш покрете
слудећеш је
пре првог угла

Только мне видно,
что ты голая
и несёшься быстрее
радостной вести

Если улица распахнётся
навстречу тебе
сведешь её с ума
на первом же углу

Наочари

што се са твога носа смеју
кроз призму сочива
исправљају свет

У њиховим стаклима
огледа се пола града
а само ја знам
каква је боја твојих очију

Очки

смеющиеся на твоём носу
исправляют мир
сквозь призму линз

В стёклах

отражается полгорода
но только я знаю
какого цвета твои глаза

Г руди су ти
две речи
у недра прошаптане

два уздаха
под грлом откопчана

по њима познајем твоју кошуљу
у осталом рубљу док се суши

Груди твои —
два слова
вышептанные за пазуху

два вдоха
расстёгнутые над горловиной

по ним узнаю твою сорочку
среди остального белья
сохнувшего на верёвке

До крви изгрижене јагоде језика
греје неизрецив сјај
зубне глеђи

Небо се наставља у очима
жеља у шапату
којим додирујеш непца

Још топле
модрице с врата
смеше се дављенику
који се пољупцем
за усне хвата

До крови искусанную клубнику языка
согревает несказанное сияние
зубной эмали

Небо продолжается в глазах
желание в шёпоте
которым прикасаешься к нёбу

Еще тёплые синяки
на шее
улыбаются утопленнику,
хватавшемуся поцелуем
за спасительные губы

Куда прођеш
простори постају тесни
као одећа на теби
што је тесна

Од обриса бутина
од стешњених облина
пуца тканина
и цвили конач на шавовима

Кошуља је нешто комотнија
па груди поскакују од радости

да није дугмади
и срце би са њима искочило

Куда бы ты ни пошла
комнаты уплотняются
словно одежда
что становится тесной

По очертаниям бёдер
по обтянутым линиям
расходится ткань по швам
и нитки ослабевают

Блузка немного просторнее
и груди радостно подпрыгивают

если бы не пуговицы
выскочило бы и сердце

Колена су најлепша реч коју знам –
Суштаствени образац лепоте

При ходу њишу хаљину –
застор на позорници

усклађују корак
са гужвом кроз коју журиш

По њиховим покретима
руке се преламају
леме да ухвате ритам
којим се бедра њишу

цео свет се њише
на твоје покрете своди

Колени — прекраснейшая вещь на свете
принципиальная форма красоты

при ходьбе раскачивают халат —
театральный занавес

согласовывают шаг
с толпой, сквозь которую ты спешишь

По их движениям
выстраиваются изломы рук
что схватывают ритм
покачивающихся бёдер

целый мир раскачивается
согласно твоим движениям

Превидео сам
да хаљетак
као поглед
може
да клизне
са груди
са бутина

и да те разнежи
и обнажи
до голе коже

превидео сам:
на теби је голо
све што осмех не покрива

Я заметил
что халатик
как взгляд
может
соскользнуть
с груди
с бедра

чтобы тебя разнежить
разоблачить
до самой кожи

заметил
что на тебе обнажено
всё, что не скрыто улыбкой

Улазиш у моје наручје
као неодољива реч

Собна светиљка баца сенку
под твоје груди
ломи симетрију светлости
на дан и ноћ

У шапат и куцање сата
удваја се тишина

Соба се дели на сенку
и нагост неизмерну

Наслањаш се на струну чаршава
разапетог између два сна

и изговараш речи
у које не верујемо
ни ти ни ја

Вползаешь в моё объятие
как непреодолимое слово

Ночная лампа оттеняет
твои груди
переламывает симметрию света
на день и ночь

В шёпот и тиканье часов
утыкается тишина

Комната разделяется на тень
и неизмеримую наготу

Опираешься на струну простыни
натянутой между двумя снами

и выговариваешь слова
в которые не верим
ни ты ни я

2. ЉУБАВНИЦИ КОЈИ ВРАЋАЈУ ВРЕМЕ УНАЗАД

Када си се свлачила
ниси гасила светло
ни спуштала ролетну

Преко улице није било могуће
видети све детаље
али временом сам
успео да их наслутим
све до младежа
под левом сисом

Младеж у коси сам превидео
мада ми се и сад чини
да се с мог прозора
све много боље видело

2. ЛЮБОВНИКИ, ВОЗВРАЩАЮЩИЕ ВРЕМЯ

Когда ты раздевалась
не гасила свет
не опускала жалюзи

С улицы невозможно было
разглядеть все подробности
но со временем я смог
их представить
все до родинки
под левой грудью

Родинку в волосах я предусмотрел
но мне и сейчас кажется
что из моего окна
всё виделось намного четче

Необузданост покрета
шапата и уздаха
у интервалима
мереним сливањем зноја
у недра кошуље
која је у журби остала
издували смо
кроз дувански дим
једно другом у лице

Настављали смо без кошуље
без трунке стида
без даха
без увида у време

и завршавали цигаретом

Безудержность движений
шёпота и вздохов
в паузах
измеряемых стеканием пота
за пазуху
под рубашку
не снятую впопыхах
выдували
табачным дымом
в лицо друг другу

Продолжали без рубашки
без тени стыда
без дыхания
без ощущения времени

и заканчивали сигаретой

На рукама сам те
голу
у огледало уносио

Као да је ветар
преда мном прозор отворио
па с прозора гледам у собу
како се отмаш из мојих руку
како посустајеш
како се отимаш
како посустајеш

Изван огледала
остале су једино речи
из којих се не види
да си шапатам
усне расекла

Вносил тебя голую
на руках
в зеркало

Словно ветер
передо мной открыл окно
и сквозь него смотрю в комнату
как вырываешься из моих объятий
и остаёшься
как вырываешься
и остаёшься

Вне зеркала
остались только слова
в которых не видно
как ты шёпотом
рассекла губы

Ти си то знала
као ниједна пре

Најпре би ми пребирала
прстима по стомаку –
као да свираш
неку мелодију
у коју сам се уносио
иако је никад нисам разумео

Усне су стизале за језиком
дуж целог тела
застајкујући увек на истим местима

Ти си то знала
као ниједна пре
и имала си оштре секутиће

Ты это умела
как никакая другая

Сначала перебирала
пальцами по моему животу —
будто играла
какую-то мелодию
которая уносила меня
хотя я никогда её не понимал

Губы спешили за языком
вдоль всего тела
задерживаясь всегда там же

Ты это умела
как никакая другая
и у тебя были острые резцы

Из купатила си излазила
опрана од греха

Кроз опојност миришљавих сапуна
са груди су
у ноћ
зуриле брадавице

а капљице воде по телу
гледале очима
поново спремним на грех

Из ванны выходила
омытая от греха

Сквозь дурмящий мыльный аромат
с груди
в ночь
струились соски

а капельки воды по всему телу
посматривали глазами
заново готовыми ко греху

Јутром
из огледала
са гојазног ми врата
руж пољупца
прасне у смех

Утром
в зеркале
на широкой шее
помада поцелуя
прыснет от смеха

На местима где сам их некад затицао
привиђају ми се твоје ствари:

гаћице на столу
хаљина на прозору

о лустеру
ко слепи мишеви
висе брусхалтери

на полици за књиге
наочари ишчитавају Хармса
а у ходнику
ципеле на високим петама
цупкају у месту

Са пригушене светлости лампе
скидам мараму
и њом светлим по кутовима собе

Све је на свом месту
и у савршеном нeredу

Једино тебе нема

В тех местах где когда-то их застал
видятся мне твои вещи

трусики на столе
платье на окне

С люстры
как летучие мыши
свисают бюстгальтеры

на книжной полке
очки вычитывают Хармса
а в коридоре
туфли на высоких каблуках
перетаптываются
на месте

с приглушенной лампы
сбрасываю платок
и освещаю углы комнаты

всё на своих местах
в идеальном беспорядке

Только тебя нет

Ти си устајала
и навлачила крај јоргана
преко мога сна

и смишљала речи
за песму
коју ћу писати ко зна кад

Сад често осванем над песмом
и увек ми
недостаје
по нека реч

Ты вставала
и натягивала край одеяла
над моим сном

и придумывала слова
для стихотворения
которое напишу неизвестно когда

Теперь бывает очнусь над стихом
и все мне
не хватает
какого-нибудь слова

(фотографија)

У овој песми
уместо речи
говоре покрети
заустављени
у тренутку док се свлачиш

У позадини је море
и два-три таласа
које сам тек сад приметио

Најлепши стих је
покрет леве ноге
којим се ослобађаш
последњег дела одеће

(фотография)

В этом стихе
вместо слов
говорят движения
остановленные
в тот самый миг
когда ты раздеваешься

Позади тебя море
и две-три волны
которые я разглядел
только сейчас

Лучшая строка
это движенье левой ноги
которым ты освобождаешься
от последней детали одежды

Никако да схватим
да загрљај у који те уводи
захукталост тела
није мој загрљај

Да усне
што одолевају пољупцима
нису моје усне

Да ни рука
која кроз мрак собе
устима приноси цигарету
није моја рука

Никако да схватим
да телесина
што се ноћу
поред тебе
надима и хрче
одавно нисам ја

Никак не пойму
что объятие, в которое тебя вовлекает
задыхающееся тело
это не моё объятие

Что губы
противостоящие поцелуям
это не мои губы

Что даже рука
во мраке комнаты
подносящая ко рту сигарету
это не моя рука

Никак не пойму
что эта туша
которая ночью
рядом с тобой
вздымается и храпит
это давно уже не я

ΕΠΙΛΟΓ

ЭПИЛОГ

КЊИГА НЕНАПИСАНА

**То књига што сам прочитао
и ових неколико које сам написао
све је што о себи могу да кажем.**

НЕНАПИСАННАЯ КНИГА

**Те книги, что я прочитал,
И несколько тех, что написаны мною —
Вот и всё, что могу о себе сказать.**

От переводчика

ВСЛУШИВАЯСЬ СЕРДЦЕМ

Знакомство с поэзией Данилы Йокановича — современного сербского поэта, издателя, «книжевника», как называют литераторов сербы, — для меня началось со стихотворения о Грачанице, знаменитом монастыре, оставшемся в Косове. «Как тебя из слов построить, Грачаница, / чтобы умилиться, а не отчаяться?». Разве могла не откликнуться в сердце эта сербская скорбь по святыням, оказавшимся в чужих руках?

Потом были другие стихотворения: тонкое, изящное, медово-пчелиное «Славянское» — воспоминание о нашем общем, почти сказочном прошлом, а также стихи о предках из древнего Скадара (сам Данило родом из черногорской Подгорицы).

Разрабатывает поэт и популярный сегодня на западе верлибр. Такие стихотворения у него всегда лаконичны, каждое слово в них взвеше-

но, а интонация заставляет на миг остановиться, размышляя над дополнительными смыслами возникающими на стыке коротких стихов.

А сам поэт признавался: больше всего желал видеть в переводе свой цикл верлибров «Эрос на коленях». Этот цикл — памятник Любви. Бывшей, но оставшейся, прошедшей, но не проходящей. Маленькие стихотворения — картинки, складывающиеся в вечный диафильм любви, который лирический герой прокручивает в своем воображении. Остановишь одну — и выстраивается мозаика счастливых дней. Любовь, она ведь всегда в настоящем, присутствующая, побеждающая и возвращающая время...

Представить нашему читателю стихотворения Йокановича хотелось именно так — на параллельных страницах, чтобы можно было увидеть оригиналы, сопоставить их с переводами, подивиться близости наших языков и нашего мироощущения. И — порадоваться звучанию сербского, который, благодаря родственности, открывает нам новые границы нашей речи.

Елена Бувевич

О АУТОРУ

Данило Јоканович – рођен у Подгорици 11. априла, 1956. године, студирао у Новом Саду, а живи у Београду.

Објавио је:

ДРУГАЧИЈИ МОТИВИ 1981.

МОГУЋНОСТ ИЗБОРА 1984.

ЕРОС НА КОЛЕНИМА 1992.

НОЈЕВ ГАВРАН 1994.

ТРАМВАЈ ЗА КОЛХИДУ 1997.

МЕРОМ РУЖА И ВЕТРОВА 2004.

НЕНАПИСАНЕ ПРИЧЕ 2009.

СЛОВА НАШИХ ИМЕНА 2014.

ЗВОНА СВЕТЕ СОФИЈЕ 2016.

И књиге изабраних песама

НЕУМИТНЕ ПЕСМЕ старе и нове 2002.

ИЗАБРАНЕ ПЕСМЕ 2011.

ИЗАБРАНЕ 2017.

Превео је са руског дневник Михаила

Булгакова ПОД ПЕТОМ 1996.

ОБ АВТОРЕ

Данило Йоканович родился в Подгорице **11** апреля **1956** года.

Учился в Нови-Саде, живет и работает в Белграде.

Опубликовал книги:

«Другие мотивы», **1981** г.

«Возможность выбора», **1984** г.

«Эрос на коленях», **1992** г.

«Ноев ворон», **1994** г.

«Трамвай на Колхиду», **1997** г.

«Мерой роз и ветров», **2004** г.

«Неопубликованные истории», **2009** г.

«Буквы наших имён», **2014** г.

«Колокола Святой Софии», **2016** г.

И книги избранных стихотворений:

«Неотвратимые стихи, старые и новые»,
2002 г.

«Избранные стихи», **2011** г.

«Избранное», **2017** г.

Перевел с русского на сербский Дневник
Михаила Булгакова «Под пятой» (1996 г.).

О ПРЕВОДИОЦУ

Јелена Бујевич живи у граду Черкаси у Украјини. Ради као новинар, књижевник, преводац.

Рођена у Украјини. Завршила Музички колеџ у Черкасију за професора клавира и московски Литерарни институт А. М. Горки на одсеку Поезија.

Објавила збирке поезије:

«Душа-скитница» 1994.

«Мој наивни речник» 2004.

«Ти у средини» 2004.

«Јелица» 2011.

«Две душе — Две души» 2016.

Њени стихови су објављивани у многим књижевним часописима, алманасима и антологијама у Русији, Украјини, Белорусији и Србији. Преводи на енглески – у САД.

Члан је Удружења писаца у Украјини (АУП), Савеза књижевника Русије (СПР) и Руског огранака Међународног ПЕН-клуба «Руски ПЕН-Центар».

Преводи поезију са српског, пољског и украјинског.

Лауреат IV Међународног словенског књижевног форума «Златни витез» (Златна диплома — за збирку песама «Елица»), добитник дипломе Међународне Буњинове награде 2017. г. «За поетско мајсторство и очување руског језика у Украјини» и дипломе VI Међународног књижевног Волошинског конкурса у номинацији «Превод песама модерног аутора са украјинског језика».

О ПЕРЕВОДЧИКЕ

Елена Бувевич родилась в г. Смела Черкасской области. Окончила Черкасское музыкальное училище им. С. С. Гулака-Артемовского и Московский Литературный институт им. А. М. Горького.

Живет в г. Черкассы, состоит в Ассоциации украинских писателей (АУП), Союзе писателей России и Российском отделении Международного ПЕН-клуба «Русский ПЕН-центр». Работает журналистом, переводит поэзию с сербского и польского языков.

Стихи публиковались в журналах и альманахах в Украине, России, Белоруссии, Сербии.

Книги стихов: «Страница-душа» (Москва, 1994), «Нехитрый мой словарь» (Москва, 2004), «Ты — посредине» (Нижний Новгород, 2004), «Елица» (Черкассы, 2011), «Две душе – две души» (Белград, 2016).

Лауреат IV Международного Славянского литературного форума «Золотой Витязь» («Золотой диплом» за сборник стихотворений

«Елица»), обладатель диплома Международной Бунинской премии 2017 г. «За поэтическое мастерство и сохранение русского языка в Украине», дипломант VI Международного литературного Волошинского конкурса в номинации «Перевод стихотворения современного автора с украинского языка».

САДРЖАЈ

ВИНО И МАСТИЛО. 4

МАСТИЛО

СЛАВЈАНСКА. 8

МОЈИ ПРЕЦИ. 10

ГРАЧАНИЦА. 12

КОСОВО И МЕТОХИЈА 14

МАСТИЛО. 16

СРЦЕ РУСИЈЕ. 18

ПОНОВНО ПУТОВАЊЕ У РУСИЈУ 20

ГРАНА. 22

ЖЕНА У ПРОЗОРУ. 24

КАД БИХ. 26

РУЖА 28

ЦЕТИЊЕ. 30

ИКОНА 32

МОЛИТВА. 34

ПОБОЖНА 36

У ИСУСОВИМ ГОДИНАМА 38

ЦРКВЕНО ДВОРИШТЕ 40

ВИНО

ПРОЛАЗНОСТ	44
КАД ОВЛАДАШ ТИШИНОМ	46
НЕУХВАТЉИВА ПЕСМА	48
РАВНОТЕЖА	50
БУДИЛНИК	52
НА БРДУ САМ И САМ БРДО	54
ОДЈЕК	56
НЕДОУМИЦА	58
НЕНАПИСАНЕ ПРИЧЕ	60
1. СЕЛИДБА	60
2. ПЕПЕЉУГА	62
3. БРЕГ	64
4. КАРТА ЗА СПАВАЊЕ	66
ДО ЈУТРА	68
МАЛА ЕВА	70
ЛОКВАЊ	72
УЗДАРЈЕ	74
О ОДЛАСКУ	76
ЗОРА	78
ЗИМСКИ ДАН	88
СЕНКА МОСТА	82
ПОСЛЕ КИШЕ	84

ПИСМО	86
ЕРОС НА КОЛЕНИМА	88
1. НАОЧАРИ КОЈЕ СЕ СМЕЈУ	90
2. ЉУБАВНИЦИ КОЈИ ВРАЋАЈУ ВРЕМЕ УНАЗАД	110

ЕПИЛОГ

КЊИГА НЕНАПИСАНА	132
О АУТОРУ	136
О ПРЕВОДИОЦУ	138

СОДЕРЖАНИЕ

ВИНО И ЧЕРНИЛА.....	5
---------------------	---

ЧЕРНИЛА

СЛАВЯНСКОЕ.....	9
МОИ ПРЕДКИ.....	11
ГРАЧАНИЦА.....	13
КОСОВО И МЕТОХИЯ.....	15
ЧЕРНИЛА.....	17
СЕРДЦЕ РОССИИ.....	19
ПОВТОРНОЕ ПУТЕШЕСТВИЕ В РОССИЮ...	21
ВЕТКА.....	23
ЖЕНЩИНА В ОКНЕ.....	25
ЕСЛИ БЫ.....	27
РОЗА.....	29
ЦЕТИНЬЕ.....	31
ИКОНА.....	33
МОЛИТВА.....	35
БЛАГОЧЕСТИВОЕ.....	37
ВОЗРАСТ ХРИСТОВ.....	39
ЦЕРКОВНЫЙ ДВОР.....	41

ВИНО

ПРЕХОДЯЩЕЕ	45
ЕДВА ПОДЧИНИШЬ ТИШИНУ	47
НЕУЛОВИМОЕ СТИХОТВОРЕНИЕ.....	49
БАЛАНС	51
БУДИЛЬНИК.....	53
НА ГОРЕ Я, И САМ — ГОРА.....	55
ЭХО	57
СОМНЕНИЕ	59
НЕНАПИСАННЫЕ ИСТОРИИ	61
1. ПЕРЕЕЗД.....	61
2. ЗОЛУШКА	63
3. ГОРА	65
4. БИЛЕТ НА МЕСТО ВО СНЕ.....	67
ДО УТРА	69
МАЛЕНЬКАЯ ЕВА	71
КУВШИНКА	73
ОТДАРИВАНЬЕ.....	75
ОБ УХОДЕ	77
ЗАРЯ.....	79
ЗИМНИЙ ДЕНЬ	81
ТЕНЬ МОСТА	83
ПОСЛЕ ДОЖДЯ.....	85

ПИСЬМО	87
ЭРОС НА КОЛЕНЯХ	89
1. СМЕЮЩИЕСЯ ОЧКИ	91
2. ЛЮБОВНИКИ, ВОЗВРАЩАЮЩИЕ ВРЕМЯ	111

ЭПИЛОГ

НЕНАПИСАННАЯ КНИГА	133
---------------------------------	------------

От переводчика

ВСЛУШИВАЯСЬ СЕРДЦЕМ	134
ОБ АВТОРЕ	137
О ПЕРЕВОДЧИКЕ	140

Художнє видання

Данило Йоканович

ЧОРНИЛО І ВИНО

Переклад з сербської –
Олена Буєвич

Російською мовою

Макет і комп'ютерне верстування: О. Мумінова

Підписано до друку 18.06.2018 р.
Формат 70 x 100¹/₃₂. Папір офсетний.
Гарнітура «Franklin Gothic Medium».
Обл.-вид. арк. 6,7. Ум.-друк. арк. 6,0.
Наклад 300 прим. Зам. № 1634.

Видавничий дім Дмитра Бураго

Свідоцтво про внесення
до Державного реєстру ДК № 2212 від 13.06.2005 р.
Тел./факс: (044) 227-38-28, 227-38-48;
e-mail: info@burago.com.ua
www.burago.com.ua

Адреса для листування: 04080, м. Київ-80, а/с 41